ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ORTAK DERSLER BÖLÜM BAŞKANLIĞI
TÜRK DİLİ – I

ANLATIM TÜRLERİ 4

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- ✓ Deneme, makale ve köşe yazısını tanıyabileceksiniz.
- ✓ Her bir türün yapı ve anlatım özelliklerini açıklayabileceksiniz.
- ✓ Temsilcileriyle birlikte tarihsel gelişimini irdeleyebileceksiniz.
- ✓ Türlere ait örnekleri inceleyip değerlendirebileceksiniz.

1. Deneme

1.1 Tanımı

Deneme, bir konunun bireysel ve özgün bir bakışla, serbest bir üslupla ele alındığı, kanıtlama zorunluluğu taşımayan yazı türüdür.

1.2 Tarihsel Gelişimi ve Temsilcileri

Fransız yazar Montaigne ile başlayan tür, Türk edebiyatında Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Cemil Meriç, Salah Birsel gibi isimlerle temsil edilir.

1.3 Temel Özellikleri

- Özneldir ve 'ben' merkezlidir.
- Düşünce, duygu ve izlenimleri özgürce yansıtır.
- Kanıtlama amacı taşımaz, okura sohbet havasında seslenir.
- Türler arası geçişkenlik gösterebilir.

2 Makale

2.1 Tanımı

Bilimsel, düşünsel bir konunun sistematik, kanıtlara dayalı şekilde ele alındığı, nesnel yazı türüdür.

2.2 Tarihsel Gelişimi ve Temsilcileri

Tanzimat'tan itibaren gelişen makale türü, Ahmet Cevdet Paşa, Ziya Gökalp, Mehmet Kaplan gibi isimlerle Türk edebiyatında yer bulmuştur.

2.3 Temel Özellikleri

- Giriş, gelişme, sonuç yapısına sahiptir.
- Bilimsel ölçütlere dayanır, tarafsızlık ve nesnellik önemlidir.
- Bilgi ve belgeye dayalıdır; sayısal veriler, grafikler, alıntılar içerir.

3 Köşe Yazısı

3.1 Tanımı

Gazete veya dergilerde yayımlanan, yazarın gündeme dair yorumlarını içeren kısa yazı türüdür.

3.2 Tarihsel Gelişimi ve Temsilcileri

Ahmet Rasim, Refik Halit Karay, Falih Rıfkı Atay, Uğur Mumcu, Bekir Coşkun gibi yazarlar bu türde örnekler vermiştir.

3.3 Temel Özellikleri

- Güncel olaylar ele alınır.
- Yorum içerir, bazen belgelerle desteklenebilir.
- Konuşma diline yakın, sade bir dil kullanılır.
- Yazarın adıyla özdeşleşmiş sabit bir köşesi vardır.

Kaynakça

1. 11. Hafta Ders Sunumu – Deneme, Makale, Köşe Yazısı
2. Adalı, Oya. Anlamak ve Anlatmak. Pan Yayıncılık.
3. Özdemir, Emin. Yazınsal Türler. Bilgi Yayınevi.